

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI İÇİN HAZIRLANAN COĞRAFYA EĞİTİMİNİN
ETKİLİLİĞİ: COĞRAFİ BÖLGELERİMİZİ TANIYALIM**
**EFFECTIVENESS OF GEOGRAPHY EDUCATION PREPARED FOR PRESCHOOL CHILDREN: LET'S
LEARN OUR GEOGRAPHICAL REGIONS**

Ceylan ÖZBEK AYAZ*
Havise GÜLEÇ**
Serdar ARCAGÖK***

Öz

Okul öncesi dönem çocukların çevrelerine karşı duyarlı oldukları ve merak duydukları bir dönemdir. Bu dönemdeki çocukların çevrelerinde gelişen olaylara, mekanlara, çevre sorunlarına dair ilk fikirleri gelişmeye başlar. Araştırmacı bir kişilik yapısı olan okul öncesi dönem çocuklarındaki bu duyarlılık aslında onların coğrafyaya karşı erken ilgilerinin bir göstergesidir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar için coğrafya konuları her ne kadar soyut olarak değerlendirilse de çocuklar aslında coğrafya ile iç içe bir yaşam sürmektedir. Kumda oynarken, otomobiller için yollar ve köprüler, insanlar için yaşam alanları inşa ederken, göl yapmak için açtığı çukura su dökerken aslında farkında olmadan coğrafyayı kullanmaktadır. Onların gelişim düzeylerine uygun olarak yapılandırılan etkinlikler aracılığıyla çocuklarda birçok coğrafya kavramının edinimi sağlanabilir. Böylece okul öncesi dönemdeki çocuklar sonraki eğitim dönemleri için temel oluşturacak coğrafya bilgisini de edinmiş olacaklardır.

Okul öncesi dönemde coğrafya öğretimi konum, yön, yer, insan çevre etkileşimi, hareket ve bölge temaları üzerinde odaklanmaktadır. Bu araştırmada okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş grubu öğrencilere coğrafya ile ilişkili olarak verilen "Coğrafi Bölgelerimizi Tanıyalım" isimli eğitim etkinliklerinin etkililiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma 2017-2018 bahar döneminde Tekirdağ ilinin Süleymanpaşa ilçesinde Tekirdağ Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı özel bir okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim görmekte olan 5-6 yaş grubu 30 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada öntest-sontest tek gruplu deneysel model kullanılmıştır. Araştırma verileri coğrafi bölgelerle ilişkili olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş 20 soruluk power point sunu şeklinde hazırlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğrencilerinin farklı bölgelerdeki iklim çeşitleri, iklim çeşitlerine göre ev türleri ile bölgelere göre yetişen ürünler ve yapılan yemeklere yönelik algılarının son test ön test toplam puanlara göre farklılaştığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Eğitimi, Coğrafi Bölge, Deneysel Çalışma, Okul Öncesi Dönem.

Abstract

The preschool period is a time when children are sensitive and curious about their environment. Children in this period begin to develop their ideas about events, places and environmental problems that develop in their environment. This sensitiveness of preschool children with an investigative personality structure is indeed an indication of their early geographic interest.

Although the geography subjects are considered as abstract for the children in the preschool period, the children actually live a life intertwined with the geography. While children play in the sand, build roads and bridges for automobiles, living quarters for people, pour water into the pit that they open to make the lake, they actually use geography without realizing it. Through the activities structured in accordance with their level of development, many geography concepts can be acquired in children. Thus, preschool children will also acquire knowledge of geography that will become the basis for subsequent education.

In preschool period, geography education focuses on location, direction, location, human-environment interaction, movement and regional theme. In this research, it was aimed to reveal the effectiveness of the training activities named "Let's Learn Our Geographical Regions" given to the students in the preschool age group of 5-6 years in relation to geography. The study was carried out in the spring semester of 2017-2018 with a group of 30 students aged 5-6 years who are studying at a private preschool education institution affiliated to the Provincial Directorate of Tekirdağ Family and Social Policies in Süleymanpaşa district of Tekirdağ province. A pre-test and post-test single-group experimental model was used in the study. The research data were gathered through the evaluation questions prepared as 20 power point presentations developed by the researchers in relation to the geographical regions.

According to the findings, it was determined that the final test scores differed from the pre-test total scores when preschool students' responses to assessment questions for climate varieties in different regions, house types according to climate varieties, grown products and famous dishes made according to regions.

Keywords: Geography Education, Geographical Region, Experimental Study, Preschool Period.

* Öğr. Gör., Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı

** Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi ABD

*** Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD

1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitim henüz ilkokula başlamamış olan çocukların eğitimini içerir. Bu dönemde çocuklar meraklı ve araştırmacıdır, yaşamlarında karşılaştıkları olayları sorgulayan bir biliş yapısına sahiptir. Yakın ve uzak çevrelerine ait fikirlerin yapılandırılmaya başlandığı ve yaşadıkları dünyayı anlamlandırabilmeye ilişkin temellerin atıldığı bir dönemdir (Geographical Association, 2003).

Okul öncesi dönemdeki çocuklara sosyal ve bilişsel potansiyellerini kullanabilecekleri çeşitli beceriler ve yaşlarına uygun bir dünya görüşü kazandırma gerekliliği bulunmaktadır. Keşfederek öğrenen, çeşitli atılımlar yapabilen, karşılaştığı problemlere çözüm bulabilen, yeni durumlara uyum sağlayabilen ve özgüvenli bireyler ancak erken dönemde sağlanacak eğitimler sayesinde yetişebilir.

Nasıl ki okumak için harfleri, matematik için toplama çıkarmayı bilmek gerekiyorsa içinde yaşadıkları dünyayı tanıyabilmek, dünya hakkında fikir sahibi olabilmek, günlük yaşamlarında karşılaştıkları ile bilimsel kavramlar arasında uyarlamalar yapabilmelerini mümkün kılabilmek noktasında da çocukların erken dönemde coğrafya ile tanıştırılması gerekir (Alves ve Souza, 2015).

1980'lerde yapılan araştırmalar birçok insanın coğrafi yer adı tanıma becerilerinin eksikliğini vurgulamasına rağmen coğrafya, coğrafi terim ve konumlarının ezberlenmesinden daha fazla amaca hizmet eder (Schoenfeldt, 2002). Coğrafya insan toplumunu ilgilendiren karmaşık bir bilimdir ve amacı insan toplumunun yapısını ve davranışını incelemektir (Harichandan, Shaik ve Sunni, 2016). Coğrafya düşünmek, soru sormak, etrafımızdaki dünyayı gözlemlemek, diğer ülke ve kültürlerden insanları anlamak için bir yoldur (Schoenfeldt, 2002).

Kapsamı çok geniş olan ve Dünyanın oluşumu, toprak yapısı, yer şekilleri, bitki örtüsü gibi doğal; nüfus, yerleşme, tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık, madencilik, ulaşım, turizm ve çevre sorunları gibi beşeri olayları ele alan bir bilim dalı olan coğrafya (Akbulut, 2004; Aydın, 2010; Doğanay ve Sever, 2011; Shirey, 1994; Ünlü, 2001; Ünlü, 2014; Ünlü, Üçışık ve Özey, 2002) aslında çocukların günlük yaşamlarında devamlı karşılaştıkları konuları içerir. Downs (2005) aynı paralellikte çocukların erken yaşlardan itibaren coğrafyayı formal olarak değil informal yollarla, günlük yaşamlarının içine entegre edilerek öğrenmeleri gerektiğini vurgulamıştır.

Coğrafi kavramları algulamak okul öncesi dönemdeki çocuklar açısından bilgi ve deneyimleri kısıtlı olduğu için karmaşık ve zor olabilir. Ancak içinde yaşadıkları çevreye ve dünyaya karşı duyarlılıkları çocukların yaşamlarında hep var olan coğrafyaya karşı erken dönemdeki merak içgüdüsünün ve ilgilerinin bir göstergesidir (Gonzalez ve ark., 2010). Öğretmenlerin coğrafya öğretimini ilginç ve anlamlı kılabilmek için bu içgüdüyü kullanması gereklidir (Harichandan, Shaik ve Sunni, 2016).

Öğretmenler, çocukluk döneminde gelişimsel özelliklerine uygun, beceri ve bilgi birikimi yaratacak olan zengin ve eğlenceli etkinlikler vasıtasıyla coğrafi kavramların temellerini atabilirler (Gandy, 2007). Öğretmenlerin, çocukların ilgi alanları baz alınarak gerçekleştirilen coğrafya gibi etkinlik bazlı sosyal çalışmaları kullanmaları, çocukların günlük yaşamından ve tanıdık olduğu deneyimleriyle başlayan öğrenme faaliyetleri içinde yer almalarına fırsat vermeleri gerekmektedir.

Çocuklara küçük yaştan itibaren sunulacak coğrafya eğitimleri okul öncesi dönemdeki çocukların yakın çevrelerinden başlayarak uzak çevresi ve dünyaya ilişkin birtakım zamansal ve mekânsal ilişkileri kavrayabilecek düzeye gelebilmeleri ve coğrafyanın ana hatlarını öğrenebilmeleri açısından önemlidir (Baysan ve Aydoğan, 2016; Erdoğan, 2009). Öğretmenler, çocukların fiziksel çevreleriyle bağlantılarını arttırmak amacıyla coğrafya projeleri ve araştırmalar yürütebilir, fotoğraf, harita, medya görüntüleri gibi dolaylı bilgilerle desteklenen insan, nesne ve mekanlarla ilgili deneyimler sağlayabilir (Palmer ve Birch, 2004) ve bu sayede çocukların sosyal ve duygusal becerilerinin yanı sıra bilişsel becerilerini de geliştirerek kendilerini yaşadıkları dünyaya ait sosyal bir varlık olarak görmelerini sağlayabilir (Brillante ve Mankiw, 2015).

Okul öncesi dönemdeki çocukların yakın çevrelerinden başlayarak uzak çevresi ve dünyaya ilişkin birtakım zamansal ve mekânsal ilişkileri kavrayabilecek düzeye gelebilmeleri ve coğrafyanın ana hatlarını öğrenebilmeleri ancak onlara sunulabilecek sistematik eğitimler aracılığıyla sağlanabilir; ancak okul öncesi programa bakıldığında ilkokul 1, 2 ve 3. sınıfta hayat bilgisi dersi içeriğinde, 4, 5, 6 ve 7. sınıfta sosyal bilgiler dersi olarak okutulan coğrafya eğitiminin okul öncesi dönemde karşılığının bulunmadığı ve bu eğitimin daha çok fen etkinlikleri kapsamında verildiği görülmektedir (Baysan ve Aydoğan, 2016; Erdoğan, 2009).

Literatürde okul öncesi dönemde coğrafya eğitiminin önemine değinen birçok çalışma bulunmakla birlikte (Akhan ve Şimşek Çetin, 2015; Epstein, 2014; Fromboluti ve Seefeldt, 1999; Güler ve Tuğrul, 2007; Harichandan, Shaik ve Sunni, 2016; Mindes, 2005; Öztürk, Giren, Yıldırım ve Şimşek, 2015; Ünlü, 2001; Ünlü ve Alkış, 2006) yapılan deneysel çalışmaların çok azınlıkta olduğu ve hatta mevcut araştırma konusu olan

coğrafi bölgeler ile ilgili bir deneysel çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Yapılan deneysel çalışmalarda okul öncesi sınıflarında coğrafyanın genellikle harita becerileri gibi coğrafi becerileri geliştirmeyi hedefleyen faaliyetlere odaklanarak geleneksel olarak yürütüldüğü, ele alınan temaların da genellikle uzay teması, harita kullanımı ile mekan ve yön temalarının olduğu görülmektedir. Mevcut araştırmada bölge teması üzerinde durulmuştur. Gerçekleştirilen coğrafya eğitimi ile kendi yaşadığı coğrafyaya ait özelliklerin bilincinde olan çocuğun yaşadığı yere aidiyet duygusu geliştireceği ve içinde bulunduğu coğrafyayı daha yakından tanıma ve özümseme imkanı bulacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, bir okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim görmekte olan 5-6 yaş grubu çocuklarla gerçekleştirilmiş olan "Coğrafi Bölgelerimizi Tanıyalım" isimli yapılandırılmış eğitim etkinliklerinin etkililik derecesini saptamaktır. Bu çerçevede aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Okul öncesi öğrencilerinin ön test ve son test puanları dikkate alındığında,

1. Bölgelere göre iklim çeşidine yönelik algıları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
2. Bölgelere göre yetişen ürünlere yönelik algıları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
3. Bölgelere göre yapılan ünlü yemeklere yönelik algıları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
4. İklimlere göre ev türlerine yönelik algıları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanması ve veri analizine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma bir eğitim programının gereği olarak bir araya getirilmiş olan kişilerle yürütüldüğü için kontrol grubu oluşturulmamıştır. Bu nedenle araştırmada ön test-son test tek gruplu deneysel model kullanılmıştır (Frankel ve Wallen, 2003). Bu desende deneysel işlemin etkisi tek bir grup üzerinde yapılan çalışmayla test edilmektedir. Deneklerin bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde ön test, sonrasında son test olarak aynı denek ve aynı ölçme aracı kullanılarak elde edilmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2017-2018 bahar döneminde Tekirdağ ilinin Süleymanpaşa ilçesinde Tekirdağ Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim görmekte olan 5-6 yaş grubu 30 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma için planlanan coğrafya etkinlikleri okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim gören 5-6 yaş grubu çocuklara yönelik olarak gerçekleştirileceği için çalışma grubu seçkisiz atama yoluyla belirlenmemiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin seçiminde amaçlı örneklem çeşidinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Eğitim etkinliklerinin uygulanacağı çalışma grubunun 5-6 yaş grubu olarak tercih edilmesinin nedeni bu yaştaki öğrenciler için coğrafi bölgeler konusunun daha anlamlı, daha iyi algılanabilir ve günlük yaşamlarıyla daha fazla ilişki kurulabilir olduğunun düşünülmesidir. Bunun dışında sınıf öğretmeninden alınan bilgi doğrultusunda bu sınıftaki öğrencilerin daha önce coğrafya açısından herhangi bir eğitime katılmadığı, sınıftaki öğrencilerin coğrafi bilgi açısından eşit düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Araştırma süreci

Araştırmada kullanılan okul öncesine yönelik coğrafya etkinlikleri, Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan aşağıdaki kazanımlar temel alınarak gerçekleştirilmiştir.

Bilişsel Gelişim

Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler. Göstergeleri: Nesne/varlığın adını söyler. Nesne/varlığın yapıldığı malzemeyi söyler. Nesne/varlığın tadını söyler. Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.

Kazanım 8: Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır. Göstergeleri: Nesne/varlıkların yapıldığı malzemeyi ayırt eder, karşılaştırır. Nesne/varlıkların tadını ayırt eder, karşılaştırır. Nesne/varlıkların kullanım amaçlarını ayırt eder, karşılaştırır.

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular. Göstergeleri: Nesnenin mekândaki konumunu söyler. Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir. Mekânda konum alır. Harita ve krokiyi kullanır.

Kazanım 15: Parça-bütün ilişkisini kavrar. Göstergeleri: Bir bütünün parçalarını söyler. Bir bütünü parçalara böler. Parçaları birleştirerek bütün elde eder.

Sosyal Duygusal Gelişim

Kazanım 9: Farklı kültürel özellikleri açıklar. Göstergeleri: Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler.

Eğitim etkinlikleri araştırmacılar tarafından 4 hafta boyunca her gün 2 saat olarak planlanmış, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinlikler kazanım ve göstergeler baz alınarak "Coğrafi Bölgelere Göre İklimler", "Coğrafi Bölgelere ve İklimlere Göre Ev Türleri", "Coğrafi Bölgelere Göre Yetişen Ürünler" ve "Coğrafi Bölgelere Göre Ünlü Yemekler" konu başlıkları çerçevesinde uygulanmıştır.

Araştırma sürecinde konuyla ilgili literatür taranmış ve 3 alan uzmanının görüşlerine de başvurularak okul öncesi dönem çocuklarda yaşadıkları ülkedeki coğrafi bölgeler ve bu bölgelere ait özellikler konusunda temel bir alt yapı kazandırmak amacıyla etkinlik planları hazırlanmıştır.

Aşağıda, sunulan etkinliklerin içerikleri verilmiştir:

Hava Olayları ve Coğrafi Bölgelere Göre İklimler: İlk hafta boyunca yapılacak etkinlikler dizisinden oluşmaktadır. İklimler konusunda geçmeden önce çocuklara öncelikle hava olayları ve hava durumu ile ilgili görsellerle birlikte sunum yapılır, hava durumu ile ilgili bilmece sorular hikaye (Minik Karınca Hava Durumunu Anlatıyor, Karlı Bir Gün) anlatılır. Ardından hava durumu ve iklim arasındaki farktan bahsedilir, öğrenme ilkelerinden yakından uzağa ilkesi doğrultusunda ilk önce yaşadığı şehir (Tekirdağ) ve coğrafi bölgeden (Marmara Bölgesi) yola çıkarak diğer tüm bölgelerde yaşanan iklimler (Akdeniz, Karadeniz ve Karasal iklim), iklimlerin insan yaşamındaki etkileri (ulaşım, kıyafet seçimi, sağlık durumu) görsellerle birlikte sunularak aktarılır. Sunumlar sırasında bölgeler ve iklim haritasından yararlanılır, çocuklara ilgili bölgelerin haritadaki konumları ve bu bölgelerde görülen iklim türleri ile ilgili farkındalık sağlamak amaçlanır.

Sunum sırasında Türkçe (iklime ilişkin hikayeler), fen (iklim türleri ile ilgili deneyler), okuma yazmaya hazırlık (bahsi geçen bölgede yaşayan çocukların giyimi, iklim yapıbozları), drama (aksesuarlar ile iklim türlerine göre canlandırma) ve sanat (artık materyallerden iklime göre kıyafet yapımı) etkinlikleri yapılarak bölgelere göre iklimler konusu çerçevesinde ele alınan kazanımlar gerçekleştirilmeye çalışılır. Haftanın son etkinliğinde genel pekiştirme olarak çocuklara kostüm ve aksesuarlar dağıtılarak bölgelere göre hava durumu sunumu canlandırmaları yapılır. Etkinlikler boyunca ve etkinlikler sonunda çocuklara sorular sorularak cevaplandırmaları istenir.

Coğrafi Bölgelere Göre Ev Türleri: İkinci hafta süresince yapılan etkinlikler dizisinden oluşmaktadır. İklimin giyinme tarzımızı, ulaşımı, yediğimiz meyve sebzelerin çeşitlerini, boş zamanlarımızda neler yaptığımızı, tatilimizi hatta bunların dışında oturlan evlerin yapısını da etkilediği bilgisi verilir. Ardından farklı bölgelerde yaşayan insanların evlerini yaparken farklı malzemeler kullandığı görsellerle anlatılır.

Yaşadıkları şehir olan Tekirdağ'dan yola çıkarak öncelikle çocuklara oturdukları evleri resmetmeleri istenir. Sırasıyla Marmara Bölgesi'nden başlayarak diğer bölgelerdeki ev türlerinin, oturlan evlerin yapı malzemelerinin iklime (Karadeniz, Akdeniz ve karasal iklime ait ev türleri), ekonomiye göre değiştiği söylenir ve bu yapı malzemelerinin (betonarme, ahşap, taş, kerpiç) kullanıldığı evler hakkında videolar izletilir. Sonrasında çocuklar gruplara ayrılarak bu yapı malzemeleri kullanılarak farklı ev türleri yapılır.

Etkinlikler sırasında haritalardan da faydalanılarak gerçekleştirilen sanat (dil çubuklarından kuş yuvası, seramik blok, ahşap blok ve kilden minyatür evlerin yapımı, taş boyama ile taş ev yapımı), Türkçe (üç küçük domuzcuk hikayesi, fen ve okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri (resimli kartlar, ev türleri eşleştirme) sayesinde ele alınan kazanımlara ulaşılmaya çalışılır.

Coğrafi Bölgelere Göre Yetişen Ürünler: Üçüncü hafta ele alınan konuyu ve kazanımlara yönelik olarak gerçekleştirilen etkinlikleri içerir. Çocuklara iklim dendiğinde akla sadece hava durumu gelmemesi gerektiği, iklimin o bölgede yetiştirilen ürünleri de etkilediği açıklanır. Çocuklar yedi gruba ayrılarak her gruba bir bölge ismi verilir. Her grup sırasıyla asılı olan bölgeler haritasının üzerindeki ilgili bölgeye, o bölgede yetişen ürünlere ait resimleri keserek yapıştırır.

Etkinlikler süresince gerçekleştirilen Türkçe (Fındık Zamanı, Bir Zeytin Masalı hikayesi), sanat (yetiştirilen ürün resimlerini ilgili bölgelere yapıştırma, üzüm salkımı, incir ve zeytin ağacı yapımı), müzik (yöresel şarkılar), hareket (parkurda fındık dolu kaşığı dökmeden hedefe ulaştırma), drama (farklı bölgelerde yetiştirilen ürünleri toplamaya yönelik canlandırma), fen (yetiştirilen ürünleri inceleme, kuru üzüm deneyi ve buğdayın una dönüşümü ile buğday çimlendirme deneyi), okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri (ürünlerin resimleriyle ilgili domino, örüntü, sıralama, labirent, tombala gibi) aracılığıyla ele alınan kazanımlara ulaşılmaya çalışılır. Haftanın konuyla ilgili son etkinliğinde çocuklardan tüm bölgelere ait önceden tanıtılmış olan ve evden getirmeleri istenen ürünleri haritaya yapıştırılmaları istenir.

Ardından çocuklara oyun hamurları dağıtılır, her bölgeyi oluşturan gruptaki çocuklar bir araya gelerek bölgelerinde yetişen ürünleri hamurları yoğurarak oluşturur ve ardından manav kıyafeti giydirilerek çocukların ilgili bölgelere göre bu ürünleri tezgahlarında sergilemesi istenir.

Coğrafi Bölgelere Göre Ünlü Yemekler: Dördüncü hafta için ele alınan konu ve bu konu çerçevesinde gerçekleştirilecek etkinlikleri kapsar.

Çocuklara ülkemizin farklı bölgelerinin farklı ünlü yemekleri olduğu, bu yemeklerin o bölgede yetişen ürünlere bağlı olarak değiştiği (örneğin Ege ve Akdeniz'de zeytinden elde edilen zeytinyağlı yemekler) aktarılır. Öncelikle yaşadıkları şehir olan Tekirdağ'ın hangi yemeğiyle ünlü olduğu bilgisinden yola çıkılarak diğer bölgelerin ünlü yemekleri görseller kullanılarak tanıtılır. Etkinlikler sırasında çocuklara bölgelere ait şarkılar da dinletilir.

Etkinlikler drama (köfte kızartma, çorba yapımını canlandırma), fen (yemeğin/salatanın sınıfta yapımı), sanat (balık resimlerini tavaya yapıştırma, çubuğa kesilen et ve sebzeleri geçirme), Türkçe (Anne Balık hikayesi), müzik (bölgelere ait şarkıların dinletilmesi), okuma yazmaya hazırlık (ünlü yemekleri eşleştirme) şeklinde gerçekleştirilerek ilgili kazanımlara ulaşılmaya çalışılır.

Haftanın konuyla ilgili son pekiştirme etkinliğinde çocuklar 7 bölgeye ait gruplara ayrılır ve drama yapılarak otobüsle bir geziye çıkılacağı söylenir. Her bölgeyi temsil eden çocukların ilgili duraklarda inerek orada ilgili bölgelere ait ünlü yemeklerin içeriğini oluşturan malzemelerden kendi bölgesine ait yemekleri bir tabağın içine bu malzemeleri kullanarak hazırlamaları istenir.

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada ön test ve son test ölçümlerde kullanılmak üzere araştırmacılar tarafından coğrafi bölgelerle ilişkili olarak 20 soruluk test geliştirilmiştir. Bu test sorularının geliştirilmesi aşamasında soruların anlaşılabilirlik, çocukların gelişim düzeylerine uygunluk, belirlenen konu ve kazanımları kapsama durumu üzerinde incelemeleri için okul öncesi eğitimi alanında uzman 3 alan uzmanının görüşüne başvurulmuş ve gerekli düzenlemeler yapılarak teste son şekli verilmiştir. Coğrafya eğitimini değerlendirme soruları her hafta alınan konu ve kavramlar doğrultusunda power point sunum şeklinde hazırlanmış bir ölçme aracıdır. Araştırmada kullanılan sorular bilgisayar ortamına araştırmacılar tarafından aktarılmıştır.

Çocukların her birine uygulama öncesinde ve sonrasında görsellerle desteklenmiş sorular sorularak cevap vermeleri istenmiştir. Sunumlarda çocukların verdikleri doğru ya da yanlış cevaba göre uyarı efektleri bulunmaktadır. Soru türleri kapalı uçlu sorular şeklinde hazırlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS paket programı yardımıyla elde edilmiştir. Bu çerçevede aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (S) değerleri kullanılmıştır. Ayrıca veriler normal dağılım gösterdiğinden (Skewness: 0.62, Kurtosis: 1.32) analiz bağımlı örneklem t testi kullanılarak yapılmıştır. Aynı grubun belirli bir durum öncesinde ve sonrasında ya da belirli bir zaman aralığında kendisinden farklılaşp farklılaşmadığı ölçülmek isteniyorsa bağımlı gruplar için t testi uygulanması gereklidir (Saruhan ve Özdemirci, 2013).

Çocukların verdikleri cevaplar doğru ise 2 puan, yanlış ise 1 puan verilerek test puanları elde edilmiştir. Testten alınabilecek maksimum puan 40, minimum puan 20 puandır. Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuş, sonuçlar frekans ve yüzde değerleri olarak hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma sonuçlarına ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre iklim çeşidine yönelik algılarına ilişkin veriler tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre iklim çeşidine yönelik algıları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Öntest	30	6.00	1.05	29	12.68	0.00
Sontest	30	8.76	1.07			

Tablo 1 incelendiğinde okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre iklim çeşidine yönelik algıları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Okul öncesi öğrencilerinin son test toplam puanları ($\bar{X} = 8.76$) ön test toplam puanlarına göre ($\bar{X} = 6.00$) anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [t (29) = 12.68, p < .05].

Tablo 2'de okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre yetişen ürünlere yönelik algılarına ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 2: Okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre yetişen ürünlere yönelik algıları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
-------	---	-----------	---	----	---	---

Öntest	30	7.06	0.80	29	9.60	0.00
Sontest	30	9.01	1.08			

Tablo 2 ye göre okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre yetişen ürünlere yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemeye yönelik yapılan bağımlı örneklem t testine göre, öğrencilerin son test puanlarının ($\bar{X} = 9.01$), ön test puanlarına göre ($\bar{X} = 6.00$) daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır [t (29) = 9.60, p < .05].

Okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre yapılan ünlü yemeklere yönelik algıları tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre yapılan ünlü yemeklere yönelik algıları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Öntest	30	6.53	1.02	29	9.77	0.00
Sontest	30	8.90	1.16			

Tablo 3 dikkate alındığında okul öncesi öğrencilerinin bölgelere göre yapılan ünlü yemeklere yönelik algılarının son test toplam puanları lehine anlamlı farklılığın ortaya çıktığı görülmektedir. Bu çerçevede öğrencilerin son test toplam puanları ($\bar{X} = 8.90$) ön test toplam puanlarına göre ($\bar{X} = 6.53$) anlamlı biçimde farklılaşmaktadır [t (29) = 9.77, p < .05].

Okul öncesi öğrencilerinin iklimlere göre ev türlerine yönelik algıları tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Okul öncesi öğrencilerinin iklimlere göre ev türlerine yönelik algıları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Öntest	30	7.03	.88	29	-5.22	0.00
Sontest	30	8.36	.92			

Tablo 4 incelendiğinde okul öncesi öğrencilerinin iklimlere göre ev türlerine yönelik algılarının son test toplam puanları lehine anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Bu farklılığın öğrencilerin son test toplam puanları lehine ($\bar{X} = 8.36$) olduğu, gerçekleştirilen bağımlı örneklem t testine göre belirlenmiştir [t (29) = -5.22, p < .05].

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Çocukların çevreyle etkileşimleri şu anki yetişkinlerin çocukluklarında yaptığı gibi mahallede akranlarıyla oyun oynama, özgürce dolaşma gibi deneyimler yerine alışveriş merkezleri olmakta ya da çocuklar çevreleri yerine teknoloji ile iletişim kurmaktadır. Ancak çocukların yaşadıkları çevre ile iletişim halinde, bilinçli ve aktif karar vericiler olmak için gerekli becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Çocukların çevre ve insanlar arasındaki ilişkilere dair farkındalıklarını geliştirmede coğrafya çok kritik bir rol oynamaktadır. Okul öncesi dönemde verilecek coğrafya eğitimi çocukların yerel çevrelerinin farkındalığını sağlamakla başlamalıdır. Yakından uzağa öğrenme ilkesi gereği ilk olarak yakın çevrelerini tanımaları, sonrasında ise yaşadığı bölge dışında farklı bölgelerin de bulunduğu, bu bölgelerin de farklı özelliklere sahip olduğu algısını küçük yaşlardan itibaren yerleştirmek gereklidir. Araştırmadan elde edilen veriler incelendiğinde coğrafya eğitim etkinliklerinin 5-6 yaş grubu çocukların farklı değişkenlere yönelik algılarının (bölgelere göre iklim türleri, yetişen ürünler, yapılan ünlü yemekler ve iklim türlerine göre yapılan ev çeşitlerine yönelik algıları) ön test-son test sonuçları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Çalışma grubundaki öğrencilerin bölgelere göre iklim çeşitleri, bölgelere göre yetişen ürünler, yapılan ünlü yemekler ve iklimlere göre yapılan ev türlerine yönelik olarak uygulama öncesindeki bilgi ve algı düzeylerinin uygulamadan sonra artış gösterdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin hazırlanan test sorularına uygulama öncesi ve uygulama sonrası verdikleri cevaplar dikkate alındığında hazırlanan eğitim etkinliklerinin etkili olduğu söylenebilir.

Brillante ve Mankiw (2015)'e göre çocuklara erken dönemde coğrafya deneyimleri kazandırılmalı, okul öncesi öğretmenlerinin de çocuklara bu deneyimleri sağlayarak onların bilişsel becerilerini geliştirmelerine ve çevrelerindeki dünyayı anlamaya başlamasına yardımcı olması önemlidir. İlgili alan yazın incelendiğinde okul öncesi dönemde coğrafya eğitiminin önemine değinen farklı çalışmalar yer almasına karşın (Akhan ve Şimşek Çetin, 2015; Epstein, 2014; Fromboluti ve Seefeldt, 1999; Güler ve Tuğrul, 2007; Harichandan, Shaik ve Sunni, 2016; Mindes, 2005; Öztürk, Giren, Yıldırım ve Şimşek, 2015; Ünlü, 2001; Ünlü ve Alkış, 2006); okul öncesi dönemdeki coğrafya eğitiminde coğrafi bölgelerle ilgili yapılan bir deneysel çalışmaya rastlanmamıştır.

Yapılan çalışmalardan Soydan (2014)'ın Türkiye, Amerika ve Avusturya'da görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde tema, yöntem ve materyal ile ilgili tercihlerini belirlediği çalışmasında

Türkiye’deki öğretmenlerin yarısından fazlasının (%58) coğrafya etkinliklerinde “Konum, Yer ve Bölge” temalarını tercih ettikleri, bölge teması içinde de en çok diğer dillerden bazı kelimeler öğretme etkinliklerini yaptıkları belirlenmiştir.

Coğrafya ile ilgili çeşitli konulara dayalı çalışmalar yapılmıştır. Bunlar arasında Haas ve Warash (1989) okul öncesi dönemdeki çocuklara bir yerküre modeli üzerinden Dünya’yı, büyük toprak parçaları ile kıtaları tanımayı ve adlandırmayı amaçlayan aktiviteler gerçekleştirmişler, sonuç olarak daha büyük yaştaki çocuklar için uygun görülen coğrafi bilgileri edinebildiklerini tespit etmişlerdir. Liben ve Downs (1994) okul öncesi dönemde haritalarla çalışmanın çocukların bilişsel ve uzaysal algı, tanıdık ortamların haritasını üretme ve haritaları kullanma becerilerinin gelişmesinde önemli rolü olduğunu vurgulamıştır.

Coğrafya etkinlikleri ayrı bir etkinlik alanı olarak okul öncesi eğitim programında yer almamasına rağmen coğrafi kavramlar birçok etkinlikle çocuklara sunulabilir. Mevcut araştırmada da Türkçe, fen, okuma yazmaya hazırlık, sanat, oyun, müzik, drama gibi etkinlikler kullanılarak coğrafi bölgelere yönelik kavramlar çocuklara kazandırılmaya çalışılmıştır. Hewes (1982) okul öncesi öğretmenlerine, küçük yaştaki çocuklara yönelik coğrafyanın önemini vurgulayan atölye çalışmaları ve sınıflar oluşturulması gerektiğini, böylece iç ve dış mekan etkinliklerini coğrafyaya entegre etme, coğrafi içerikli yaşa uygun dersleri bilinçli bir şekilde öğretme ve açık alan oyunlarının değerini tanımlamalarının teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Rogers ve Rogers (1997) coğrafyayla ilişkili temaların her yaştaki çocuklara kazanımını sağlayabilmek amacıyla çocuk edebiyatı ile coğrafya okuryazarlığını birleştiren ve her temaya özgü kullanılacak çocuk kitaplarının isimlerini içeren bir öğretmen rehber kitabı hazırlamışlardır. Aynı şekilde Hannibal, Vasiliev ve Lin (2002) çocukların coğrafi kavramları çocuk edebiyatı ile keşfettiklerini öne sürmüş, resimli kitaplarla yaşadıkları deneyimler sayesinde Dünya’yı görselleştirebildiklerini, okul öncesi öğretmenlerinin de harita ve küre yaklaşımından uzaklaşarak çocukların coğrafyanın dünyadaki gerçek insanlar, yerler ve olaylardan oluştuğunu öğrenmelerini sağladığını ileri sürmüşlerdir. Scoffham (2013) coğrafya öğreniminin yaratıcı uygulamalarla zenginleştirilerek sağlanması gerektiğini vurgulamış, coğrafyanın çocukları farklı ve yaratıcı düşünmeye sevk ettiğini belirtmiştir. Buradan hareketle sınıf ortamında bulmacalar, bir problem durumu ya da oyun, drama, çeşitli kelime oyunları, bilmeceler, harita çalışmaları, soru sormak ve merak uyandırmak için espriler, öyküler, müzik, resimli kitaplar, parkurlar, yapı inşa faaliyetlerinin ve dış mekanların kullanılmasını önermektedir. Bedir ve Akkurt (2012) da coğrafya konularını temel alarak hazırlanan şarkıların eğitim öğretimi kolaylaştıracak, ilgi çekici, öğrenciyi güdüleyen, coğrafi bilgi kazanılmasına yardımcı uygun bir ders materyali olduğunu belirtmişlerdir. Baysan ve Aydoğan (2016) okul öncesi, 1. ve 2. sınıflar için coğrafi kavramlara ilişkin bir ölçme aracı geliştirdikten sonra, eğitim kitapları ve materyallerle desteklenen bir eğitim programı hazırlamıştır. Sonuç olarak kitap, küre, harita, oyun hamuru, kil, ahşap malzemeler ve oyuncak gibi materyallerin kullanıldığı eğitim programının okul öncesi dönemden başlayarak tüm yaş grubu çocuklar için coğrafya kazanımında etkili olduğu bulunmuştur. Mavilidi, Okely, Chandler ve Paas (2016) yaptıkları müdahale çalışmasında, okul öncesi çağıdaki çocukların öğrenme performansı üzerinde coğrafya etkinliklerine entegre edilen fiziksel aktivitelerin etkilerini araştırmışlar ve bu entegre fiziksel aktivitelerin, fiziksel aktivite olmadan yürütülen öğrenme durumuna göre çocuklarda daha yüksek başarı oranını yarattığını tespit etmişlerdir. Soydan (2014) Türkiye’de görev yapan öğretmenlerin çocukların coğrafya eğitiminde en çok oyun etkinliklerini kullandıklarını tespit etmiştir.

Carter (2008) okul öncesi çocuklar için hazırlanan Kaşif Dora isimli televizyon programının çocukların coğrafya eğitimine bilhassa harita okuma becerilerine olan katkısını ele almıştır. Çetin, Yavuz, Tokgöz ve Güven (2012)’in 60-72 aylık çocuklara yönelik uzayla ilgili hazırladıkları zenginleştirilmiş etkinliklerle öğretimin sonunda çocukların uzay kavramlarına yönelik başarılarının artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Kalogiannakis ve Violintzi (2012) tarafından okul öncesi dönemdeki çocuklara mitler kullanılarak anaokulunda volkanların öğretilmesi için bir öğretim müdahalesi planlanarak uygulanmış ve araştırma sonucunda volkanların okul öncesi dönemde öğretilbilir bir konu olduğu vurgulanarak çocukların bilimsel modele yakın bir temsili yanardağ modeli oluşturdukları belirtilmiştir.

Öztürk, Giren, Yıldırım ve Şimşek (2015) okul öncesi eğitim programında yer alan kazanım göstergeleri, kavramları ve belirli gün-haftaları coğrafya eğitimi açısından analiz etmiş ve sonuç olarak okul öncesi eğitim programı kazanım ve göstergelerinde bütün alanlarda coğrafya ile ilişkili en az bir kazanım ve gösterge olduğunu, programdaki kazanım ve göstergeler içinde coğrafya ile ilişkili olanların oranının %25, kavramların coğrafya ile ilişkili olanlarının oranının %43, belirli gün ve haftalardan coğrafya ile ilişkili olanlarının oranının %29 olduğunu tespit etmişlerdir. Baysan ve Aydoğan (2016) okul öncesi ve ilkököl öğrencilerinin coğrafi kavramlara ilişkin kazanımlarını ortaya koyan Güneş Sistemi ve Dünya, Dünya’nın

hareketleri, Türkiye ve diğer ülkeler, yer şekilleri, iklim ve bitki örtüsü, su-toprak, doğal afetler, nüfus ve yerleşme ile enerji kaynaklarına ilişkin Coğrafi Kavramlar Testi geliştirmişlerdir. Küçük ve Laçın Şimşek (2017) uzay konusuyla ilgili olarak okul öncesi çocukların neler düşündüklerini belirlemeye çalışmış ve sonuç olarak çocukların uzayda neler bulunduğu, Dünya'nın şekli ve gezegenler hakkında birçok soruyu bildikleri tespit edilmiştir.

Yerli ve yabancı literatür taramasında okul öncesi dönemdeki çocuklara uygulamalı olarak sunulmuş olan coğrafya eğitiminin olumlu kazanımları olduğu görülmektedir. Ülkemizde okul öncesi eğitim programında sadece fen etkinlikleri kapsamında sınırlı bir uygulama alanı bulmuş olan coğrafya eğitiminin işlevsel olmadığı, sadece belirli konular çerçevesinde sınırlandırılarak yürütüldüğü bilinmektedir. Bunun yanında literatürde coğrafi bölgelerin ele alındığı deneysel bir çalışmaya rastlanmamış olması da yürütülen bu çalışmanın çocukların yaşadıkları coğrafyanın özelliklerini, kültürünü öğrenebilmesi ve yaşamına aktarabilmesi adına önemini ortaya koymaktadır.

5. ÖNERİLER

Araştırma kapsamında okul öncesi dönemdeki çocuklarla birlikte yürütülen coğrafya etkinliklerinin çocuklarda, yaşadıkları ülkedeki coğrafi bölgeler, bu bölgelerde yaşanan iklimler, yetişen ürünler, yapılan ünlü yemekler ve iklimlere bağlı olarak yapılan evlerin özellikleri hakkında farkındalık yarattığı, algı ve bilgi düzeylerinde artış olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin ailelerinden alınan geri bildirimler, çocukların evlerinde ailelerine de okulda uygulanan eğitim içeriğiyle ilgili bilgi aktardıkları yönündedir. Soydan (2014)'ın okul öncesi öğretmenleriyle yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenleri coğrafya eğitiminin okul öncesi dönemdeki çocukların seviyelerine uygun olmadığı görüşünde olsalar bile çocukların seviyelerine uygun olarak verilen coğrafya eğitiminin olumlu etkileri yapılan çalışmayla kanıtlanmıştır.

Çocuklar gün içinde yaşadıkları deneyimler ve oynadıkları oyunlar aracılığıyla fark etmeden ileride öğrenecekleri coğrafya için temel edinmiş olurlar. Buradan hareketle okul öncesi dönemdeki çocukların coğrafyayı günlük yaşamında daha fazla kullanması desteklenmeli, coğrafyaya yönelik farkındalık ve bilinç düzeyinin arttırılmasına yönelik eğitimler verilmelidir. Bu doğrultuda öncelikle öğretmenlerin farkındalık düzeylerinin arttırılmasına ve bu dönemdeki çocukların seviyelerine uygun olarak yapılabilecek etkinliklere yönelik olarak hizmet içi eğitim ve seminer çalışmaları yapılabilir. Ayrıca okul öncesi dönemde coğrafya eğitimiyle ilgili yapılan/yapılacak çalışmaların program içeriklerinden faydalanılarak ve içerikleri genişletilerek öğretmenlere okul öncesi dönemdeki çocuklarla yapılabilecek coğrafya etkinliklerine yönelik kaynak kitaplar hazırlanabilir. Tüm bu çalışmalar sonucunda öğretmenlerin eğitim akışlarında coğrafya eğitimine daha sık ve kapsamlı olarak birçok kavram ve konuyu içerecek şekilde yer verebilecekleri düşünülmektedir. Türkiye'de coğrafya eğitiminin önemi ile ilgili yapılan çalışmalar konusunda öğretmenlerin bilgilendirilmesi de yine bu farkındalığı yaratabilir.

Coğrafi kavramların kazandırılmasında dersin aktarımını sağlayacak olan okul öncesi öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Coğrafya eğitimiyle ilgili çalışmaların erken yaşlardaki önemini bilen, coğrafya eğitimi konusunda yeterli içerik bilgisine sahip, farklı öğretim tekniklerini kullanma konusunda bilgi ve beceri sahibi olan öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekir. Ayrıca çocukların yaş ve gelişim özelliklerini bilerek bu özelliklere uygun etkinlik ve materyalleri geliştirebilen ve buna uygun kaynakları tarayıp çocuklara sunabilen öğretmenlerin yetiştirilmesi coğrafi kavramların öğrencilere benimsetilmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu noktada eğitim fakültelerinin öğretim programlarına dahil edilecek okul öncesi dönemde coğrafya eğitimi dersi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Gülpınar. (2014). Coğrafya eğitimi ve yaratıcı düşünce. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(2), 215-223.
- Akhan, N. Emel. & Çetin, Ö. Şimşek (2015). A study of the interest and views towards social studies education among preschool teacher candidates. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 551-588.
- Alves, A. Olivia. & Souza, M. Ítala Araújo (2015). Geography in the Early Years: Integrated reading landscape concepts for the construction of the contents. *Revista Brasileira de Educação em Geografia*, 5(10), 277-299.
- Aydın, Fatih (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1293-1322.
- Baysan, Sultan. & Aydoğan, Selcen (2016). Okul öncesi ve ilkököl çocuklarına uygun Coğrafi Kavramlar Testi (CKT) geliştirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5500-5514
- Baysan, Sultan & Aydoğan, Selcen (2016). Role of educational books and materials in gaining geographical concepts in early childhood period. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*. 5(12), 1-14.
- Bedir, Gülay & Akkurt, Ayşe. (2012). Şarkılarla coğrafya eğitimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17 (28), 303-316.
- Brillante, Pamela & Mankiw, Sue (2015). A sense of place: Human geography in the early childhood classroom. *Young Children*, 70(3), 16-23

- Büyüköztürk, Şener; Çakmak, E. Kılıç; Akgün, Ö. Erkan; Karadeniz, Şirin & Demirel, Funda (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 22.Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Carter, James R. (2008). Dora the explorer: Preschool geographic educator. *Journal of Geography*, 107(3), 77-86.
- Çetin, Turhan, Yavuz, Sebahat, Tokgöz, Betül & Güven, Gülhan (2012). Okul öncesi dönemdeki çocuklara (60-72 ay) uzay kavramlarının öğretimi. *GEFAD / GUJGEF*, 32(3), 715-731.
- Doğanay, Hayati ve Sever, Ramazan (2011). *Genel ve Fiziki Coğrafya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Downs, Roger (2005). How young is too young to learn geography? *The Geography Teacher*, 2(1), 10-13
- Epstein, Ann S. (2014). Social studies in preschool? Yes!. *Young Children*, 69(1), 78-83.
- Erdoğan, S. Çimen (2009). Erken Çocukluk Döneminde Fen Eğitimi. Y. Fazlıoğlu (Ed.), *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi içinde* (s.391-404), İstanbul: Kriter Yayınları
- Frankel, Jack R. & Wallen Norman E. (2003). How to design and evaluate research in education. New York: McGraw Hill.
- Fromboluti, C.Sue & Seefeldt, Carol (1999). *Early Childhood: Where Learning Begins Geography with Activities for Children Ages 2 to 5 Years of Age*. U.S. Dept. of Education, Office of Educational Research and Improvement, National Institute on Early Childhood Development and Education: Washington DC. Erişim tarihi 12 Mart 2018, <https://www2.ed.gov/PDFDocs/geography.pdf>
- Gandy, S.Kay (2007). Developmentally appropriate geography. *Social Studies and the Young Learner*, 20(2), 30-32.
- Geographical Association (2003). Making connections: geography in the foundation stage. <https://www.geography.org.uk/download/AUmaking.pdf> Erişim tarihi 10 Nisan 2018.
- Gonzalez, Jorge E.; Durodola, S.Pollard; Simmons, Deborah C.; Taylor, Aaron B.; Davis, Matthew J.; Kim, Minjun & Simmons, Leslie (2010). Developing low- income preschoolers' social studies and science vocabulary knowledge through content- focused shared book reading. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 4(1), 25-52.
- Güler, Tülin & Tuğrul, Belma (2007). Okul öncesi çocuklarına yönelik sosyal çalışma alanında tarih ve coğrafya eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(33), 29-35.
- Haas, Mary E. & Warash, B. Gibson (1989). Adventures with the globe. *Early Childhood Geography. Day Care And Early Education*, 17(2), 10-13.
- Hannibal, M. Anne Zeitler; Vasiliev, Ren & Lin, Qiuyun (2002). Teaching young children basic concepts of geography: A literature-based approach. *Early Childhood Education Journal*, 30(2), 81-86.
- Harichandan, Swarnalata; Shaik, Asam & Sunni, Sujana (2016). Methods of teaching geography. http://ddceutkal.ac.in/Syllabus/MA_Education/Education_Paper_5_GEOGRAPHY.pdf. Erişim tarihi 6 Temmuz 2018, http://ddceutkal.ac.in/Syllabus/MA_Education/Education_Paper_5_GEOGRAPHY.pdf
- Hewes, Dorothy W. (1982) Preschool geography: Developing a sense of self in time and space. *Journal of Geography*, 81(3), 94-97.
- Kalogiannakis, Michail & Violintzi, Angelika (2012). Intervention strategies for changing preschool children's understandings about volcanoes. *Journal of Emergent Science*, 4, 12-19.
- Küçük, Ayşegül & Şimşek, C. Laçın (2017). Okulöncesi dönemdeki çocuklar uzay hakkında neler biliyor? *Sakarya University Journal of Education*, 7(4), 730-738.
- Lackaff, Julie & Mindes, Gayle (2013). Social studies. Erişim tarihi 20 Temmuz 2018, http://images.pearsonclinical.com/images/assets/wss_5/research_summary_social_studies_fnl.pdf
- Liben, Lynn S. & Downs, Roger M. (1994). Fostering geographic literacy from early childhood: The contributions of interdisciplinary research. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 15, 549-569.
- Mavilidi, Myrto; Foteini, Okely; Anthony D., Chandler, Paul & Paas, Fred (2016). Infusing physical activities into the classroom: Effects on preschool children's geography learning. *Mind, Brain and Education*, 10(4), 256-263.
- Mindes, Gayle (2005). Social studies in today's early childhood curricula. *Young children*, 60(5), 1-8.
- Öztürk, M. Kemal (2010). Okul öncesinde coğrafya ve öğretimi. B. Akman, G. Uyanık Balat, T. Güler, (Ed), *Okul Öncesi Dönemde Coğrafya Eğitimi içinde* (s.203-222) Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, Muhammed, Giren, Songül, Yıldırım, Erdal & Şimşek, Ünal (2015). Güncellenen okul öncesi eğitim programının coğrafya eğitimi açısından incelenmesi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(4), 245-262.
- Palmer, Joy A. & Birch, Joanna C. (2004). *Geography in the early years*. Routledge Falmer: London.
- Rogers, Linda K. & Rogers, John L. (1997). Geographic literacy through children's literature. *Journal of Geography*, 97(2), 90-92.
- Saruhan, Ş.Can & Özdemirci, Ata (2013). *Bilim Felsefe ve Metodoloji*. İstanbul: Beta Yayınları
- Schoenfeldt, Melinda (2002). Geographic literacy and young learners. *The Educational Forum*, 66 (1), 26-31.
- Scoffham, Stephen (2013). Geography and creativity: Developing joyful and imaginative learners. *Education*, 41(4), 368-381.
- Shirey, Ruth I. (1994). *The importance of geography in the school curriculum*. National Council for Geographic Education. U.S. Department of Education Office of Educational Research and Improvement Educational Resources Information Center
Erişim tarihi 25 Haziran 2018,
http://www.cangeoeducation.ca/programs/geoliteracy/docs/importance_in_curriculum.pdf
- Soydan, Sema (2014). Türkiye, Amerika ve Avusturya'da görev yapan öğretmenlerin okul öncesi coğrafya öğretimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 9-24.
- Ünlü, Mehmet (2001). İlköğretim okullarında coğrafya eğitim ve öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 3(2), 31-48.
- Ünlü, Mehmet (2014). *Coğrafya öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ünlü, Mehmet & Alkış, Seçil (2006). Okulöncesi öğretmenliği programlarında coğrafya derslerinin gerekliliğinin irdelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 14, 17-28.
- Ünlü, Mehmet, Üçışık, Süheyla ve Özey, Ramazan (2002). Coğrafya eğitim ve öğretiminde haritaların önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 5, 9-25.